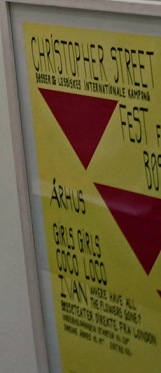
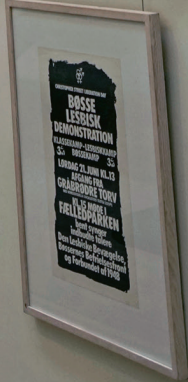
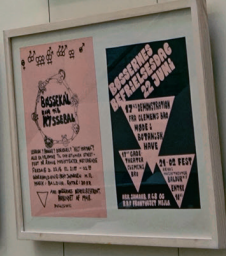
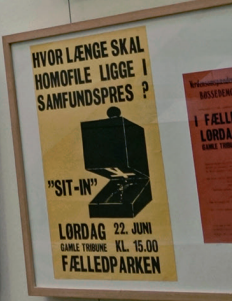

Transrettligheder
er
Menneskerettligheder!

Angsten
lesbiske
og
angsten
selvstændige
kvinder
homofil!

”Vi er her, og vi bliver her!” Dansk LGBT-historie i 70 år

Line Fogh Sørensen

LGBT er den internationalt anvendte forkortelse for lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner. I 2018 er det 70 år siden, at Danmarks første forening for homoseksuelle, Forbundet af 1948, blev grundlagt. Det er med tiden blevet til LGBT Danmark. Dansk Plakatumuseum i Den Gamle By markerede jubilæet fra 27. januar til 3. juni med udstillingen ”Under regnbuen. Danske LGBT-plakater i 70 år”, der gennem plakater og udvalgte genstande fortalte historie om 70 års kamp for mangfoldighed, accept og sammenhold. I denne artikel skildrer akademisk medarbejder Line Fogh Sørensen grundlæggelsen og udviklingen af den danske LGBT-bevægelse og viser samtidigt et lille udvalg af dens flere hundrede plakater.

Plakatudstillingen Under regnbuen blev domineret af et 60 m² regnbueflag. Regnbuen er i dag blevet symbolet på den samlede bevægelse af lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner verden over.

Da Forbundet af 1948 blev grundlagt for 70 år siden, producerede de ingen plakater. Det var nødvendigt at gå stille med dørene, for samfundet var langt fra forstående, når det kom til homoseksualitet. Fra at være en diskret kamp om seksualitet er det blevet til en åben kamp om især identitet. Samfundets stigende accept af mangfoldigheden anses i dag som en del af det danske frisind. Dermed spejler historien om den danske LGBT-bevægelse sig i den større samfundsfortælling, som kan opleves i Den Gamle Bys 1974-kvarter.

Den første organisering

Livet som homoseksuel var før i tiden et anonymt og hemmeligt liv. Homoseksuelle mødtes på barer, i parker og på offentlige toiletter, for alt måtte foregå i det skjulte. Der var skandaler i pressen, og den offentlige holdning til emnet var ikke positiv.

I 1948 stiftede Axel Axcil (tidligere Lundahl Madsen, 1915-2011) i Aalborg Danmarks første forening for homoseksuelle i samråd med nogle få nære venner. Kredsen af 1948 blev den døbt, men ændrede hurtigt navn til Forbundet af 1948. Axel grundlagde sin forening dels grundet ensomhed, og dels grundet indignation over, at homoseksuelle ikke var nævnt i FN's menneskerettighedserklæring fra samme år. Grusomhederne begået under 2. Verdenskrig synliggjorde nødvendigheden af, at den enkelte borger skulle beskyttes mod overgreb fra sin egen stat. Derfor vedtog man menneskerettighedserklæringen, men udeladt var homoseksuelle til trods for, at også de var blevet ført til koncentrationslejrene. Ved et tilfælde kom han i kontakt med Helmer Fogedgaard (1907-2002), der i Rudkøbing overvejede at starte et blad for homofile, som Helmer og Axel foretrak at kalde minoriteten. Homofile for at fokusere på det følelsesmæssige og sjælelige i stedet for det seksuelle. Sammen stod de stærkere, og således udkom bladet "Vennen" som Forbundet af 1948's officielle medlemsblad fra januar 1949.

Foreningen var i begyndelsen hemmelig, og man kunne kun blive medlem, hvis én i foreningen sagde god for én. Den første artikel i "Vennen" var skrevet af Helmer under pseudonymet *Homophilos*, men understregede over for læseren: "Vi er her, og vi bliver her!"

På denne tid lavede Forbundet af 1948 ikke plakater. Plakater hænger oftest ude i det offentlige rum og er i sig selv et højtråbende medie. Det identificerede Forbundet sig ikke med. Fraværet af plakater fra den tid er i sig selv et udtryk for karakteren af Forbundet af 1948's overvejende anonyme kamp for en plads til homoseksuelle i det danske samfund.

Det var ikke ulovligt at være homoseksuel i Danmark. Kriminaliseringen af homoseksualitet (for mænd) var blevet afskaffet i 1933. Den almindelige borger var dog langt fra accepterende. En Gallup-undersøgelse fra 1947 viser, at 61 procent af de adspurgte danskere mente, at homoseksualitet var den værste eller næstværste forbrydelse, man kunne begå. De øvrige oplyste forbrydelser var blandt andet mord, voldtægt og jagt uden for jagtsæsonen – alle kriminelle handlinger i modsætning til homoseksualitet. Det var dog

endnu forbudt for to mænd at danse sammen offentligt, og den seksuelle lavalder for homoseksuelle var 18 år, mens den for heteroseksuelle var 15.

Begyndelsen for Forbundet af 1948 blev hård. En journalist i Aalborg fik nys om foreningen og Axel som manden bag, og det blev forsidestof i Aalborg Stiftstidende. Axel blev fyret fra sit arbejde, bedt om ikke at spise med i sit pensionat, ekskluderet fra sit politiske parti Retsforbundet, og enkelte venner ville derefter ikke hilse på ham, da det var for risikabelt at blive sat i forbindelse med ham. Han så ingen anden udvej end at flytte og han fortsatte arbejdet i København. Her oplevede Forbundet af 1948 langt større succes, og medlemstallet nåede over 600 i løbet af de første fire måneder. For med pressedækningen kendte mange homoseksuelle nu også til Forbundets eksistens.

Et tilbageslag

Københavns politi var overbevist om, at Forbundet af 1948 i virkeligheden var et dække over et mandligt prostitutionsnetværk. Politiets arbejde fik store konsekvenser for både Forbundet og for Axel personligt. For ud over sit store engagement i Forbundet drev Axel flere forretninger sideløbende med sin forlovede, Eigil. Forretningerne stod bag international formidling af homoseksuelle kontaktannoncer samt kommerciel fremstilling og levering af nøgenbilleder af unge mænd. I 1955 konfiskerede politiet disse firmaers kartoteker og brugte dem til at optrevle store dele af hovedstadens homoseksuelle subkultur i Den Store Pornografi-affære, som sagen blev døbt i pressen. Mellem 600 og 1500 mænd blev inddraget i politiets afhøringer, og 297 mænd blev heraf dømt for at have haft seksuel omgang med mindreårige af samme køn. Eigil og Axel blev idømt henholdsvis 12 og 18 måneders fængsel. Tilliden til Forbundet af 1948 forsvandt. Medlemstallet faldt fra ca. 1600 til 62 i årene efter affæren. Axel og Eigil fik skylden for krisen, og de fik frataget deres medlemskab af Forbundet af 1948 helt frem til 1970.

En ny tilgang: protest og offentlighed

I kølvandet på studenteroprørene i 1968, hvor der verden over opstod en lang række protestbevægelser imod de eksisterende samfundsnormer, begyndte også en ny bevægelse til kamp for homoseksuelles rettigheder at forme sig. Stonewall-optøjerne i New York i

1969 blev startskuddet. På Christopher Street lå baren Stonewall Inn, og den 28. juni valgte klientellet bestående af homo-, biseksuelle og transpersoner for første gang at kæmpe imod politiets systematiske forfølgelser. Kampene varede i flere dage, og det blev grundstenen til en mere konfronterende LGBT-bevægelse. I USA oprettedes herefter the Gay Liberation Front, og på årsdagen for optøjerne marcheredes i New Yorks gader til den nystartede tradition, Christopher Street Liberation Day – vore dages pride-parader. Denne nye proaktive tilgang satte sit aftryk på Danmark, hvor Bøssernes Befrielses Front blev grundlagt i 1971.

Bøssernes Befrielses Front opstod som en reaktion mod det, i deres øjne, selvvundertrykkende Forbundet af 1948. Fronten var venstreorienteret, aktivistisk og anarkistisk med flad struktur. Med dametøj som våben ville de provokere det konservative Danmark og tage skældsordet 'bøsse' tilbage. Målet var seksualpolitisk bevidstgørelse af bøsserne og bøssepolitisk oplysning til folket. Hvor Forbundet af 1948 havde søgt at blive tolereret inden for samfundets eksisterende rammer, ville Fronten derimod sprænge disse rammer og skabe et nyt samfund med accept af homoseksuelle på deres egne vilkår.

Fronten havde base i Bøssehuset på Christiania fra 1972, og de arrangerede talrige fester, demonstrationer, teaterstykker, skolebesøg og landsdækkende bøssekaravaner fra København til Thy-lejren. Ikke alle syntes om denne offentlighed. Hos Forbundet af 1948 mente man, at den provokerende tilgang til rettighedskampen ikke ville gavne sagen, men Fronten fortsatte ufortrødent.

Med Bøssernes Befrielses Front skete der et tydeligt skifte i symbolik, sprogbrug og ikke mindst synligheden omkring minoriteten. Fronten var den måske mest plakaturproducerende homoseksuelle forening, og de mange plakater fortæller netop om deres talrige arrangementer. Den lyserøde trekant, som mandlige homoseksuelle skulle bære på deres tøj i 2. Verdenskrigs koncentrationslejre, blev flittigt anvendt på plakaterne. Man ville fjerne skammen og vende symbolets betydning til noget stolt og positivt. Derudover er plakaterne spækkede med stærke motiver og slagord som "Tissemand, tissemand – wauw, wauw, wauw", "Ned med pikimperialismen" og "Ta' skridtet i dag – bli' svans". Strategien var netop at bringe homoseksualiteten ud i offentligheden ved hjælp af selvironi og provokation. Frontens selvironiske, frigjorte og fandenivoldske facon var medvirkende til at ændre samfundssynet på minoriteten. Men i lige så høj grad ændredes også bevidstheden hos de mandlige homoseksuelle selv.

Med et væld af symbolik fortæller plakaten om bøssens undertrykkelse i samfundet, hans skæbne i ensomhedens pissoirer, erklæret psykisk sygdom og samfundets reaktion på synligheden. Af Ole Morten, omkring år 1973.

BØSSERNE'S BEFRIELES-FRONT

KØBENHAVN: POST & MØDE HVER MANDAG KL 20:00: KARLSVOGNE - CHRISTIANIA - 1422. K.
INTRODUKTION: ÅBENRÅ 33[±] 1. MANDAG I HVER MÅNED - BØSSE KOM!

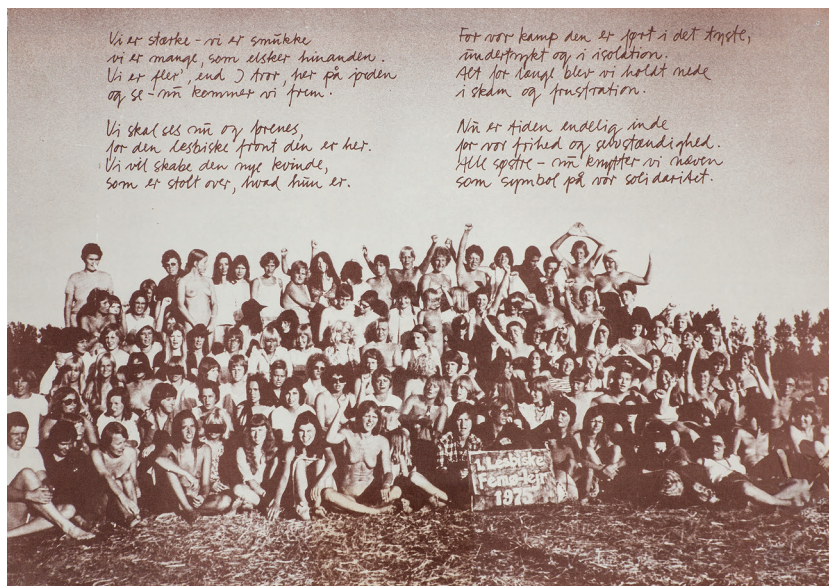
De usynlige lesbiske

Fra 1974 begyndte også en synliggørelse af de kvindelige homoseksuelle i Danmark med grundlæggelsen af Lesbisk Bevægelse. De lesbiske følte sig usynliggjorte i samfundet generelt. Men derudover følte de sig undertrykte i det mandsdominerede Forbundet af 1948, og i Rødstrømpebevægelsen, der anså lesbiske som en trussel for den kvindepolitiske dagsorden. Fra 1974 brød de ud og krævede deres ret til at være lesbiske uden at føle skam.

Lesbisk Bevægelse var ligeledes et produkt af tidens verdensomspændende protestbevægelser. Aktivisme, socialisme, basisgrupper og flad struktur kendetegnede Lesbisk Bevægelse.

Lesbisk Bevægelse var en aktiv drivkraft i kvindehuse i hele Danmark, den årlige Femølejr, der fra 1975 havde en lesbisk uge, samt Kvindehøjskolen i Visby i Sønderjylland, der blev grundlagt i 1978. I modsætning til Bøssernes Befrielses Fronts provokerende plakater, har Lesbisk Bevægelses plakater noget andet på spil. Blot få har direkte Lesbisk Bevægelse som afsender. Derimod er lesbiske og Lesbisk Bevægelse at finde i nogle af tidens kvindepolitiske plakater, både symbolsk og/eller skriftligt.

Plakaterne fortæller således, hvordan 1970'ernes bøssekamp og lesbiske kamp havde forskellige mål. Bøssernes Befrielses Fronts udgangspunkt var seksualpolitisk, mens Lesbisk Bevægelse også

Lesbiske med knyttede næver på plakaten fra den første lesbiske uge på Femø-lejren i 1975. Trods krav om frihed og selvstændighed er enkelte ansigter mørklagte for ikke at kunne genkendes. Ukendt kunstner.

kæmpede for kønspolitiske resultater. En markering af den lesbiske politik udadtil var vigtig i forhold til at skabe sig en plads i Rødstrømpebevægelsen og det øvrige samfund, mens man indadtil skabte et rum, der gav mulighed for personlig såvel som kollektiv frigørelse, solidaritet, erfaringsdeling og selvrealisering helt i tråd med den øvrige kvinderettighedsbevægelse.

Selvbevidsthed, sammenhold og synlighed

Fra begyndelsen af 1970'erne begyndte også Forbundet af 1948 at markere sig offentligt. Christopher Street Liberation Day-traditionen kom til Europa og Danmark fra 1971, og initiativet til en siddende demonstration, en sit-in, i Fælledparken i København på toårsdagen stod Forbundet bag. Forsamlingen brød til sidst ud i en spontan demonstration ned gennem Strøget i København, og det, der skulle blive til Bøssernes Befrielses Front, var en udløber af denne aften aktiviteter.

I dette årti udviklede de forskellige grupperinger sig til en mere samlet bevægelse. Forbundet oprettede lokalafdelinger og Pan-klubber i flere byer, andre lokale initiativer opstod, og Bøssernes Befrielses Front og Lesbisk Bevægelse bredte sig også uden for hovedstaden. Fra 1980 oprettede Forbundet bibliotek og arkiv, rådgivning, Pan Idræt, Radio Rosa og filmfestival, foruden Stop AIDS-kampagnen og AIDS-linien i 1986. I 1982 ændrede Forbundet af 1948 navn til Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske – et navn der netop passede til tidens øgede synlighed og stolthed over at være homoseksuel. Den store udvikling internt i bevægelsen gav grobund for et solidt sammenhold på tværs af geografi, foreninger, alder og køn. Aktiviteterne blomstrede, og selvbevidstheden steg, og det samme gjorde samfundets accept.

Forbundet af 1948, Bøssernes Befrielses Front og Lesbisk Bevægelse (fra 1974) arrangerede blandt andet Christopher Street Liberation Day-demonstrationer i fællesskab. Desuden kunne de tre foreninger sammen lægge et større politisk pres på blandt andet at få ændret de tre diskriminerende love: I 1973 blev danseforbuddet ophævet, i 1976 blev den seksuelle lavalder for homoseksuelle ensartet i forhold til den heteroseksuelle lavalder, og i 1981 blev homoseksualitet fjernet fra den danske liste over mentale lidelser. I løbet af 1980'erne arbejdede Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske videre med de politiske reformer, herunder det registrerede partnerskab, der trådte i kraft 1. oktober 1989. Som en manifestation af Forbun-

IMOD DET PATRIARKAPITALISTISKE SAMFUND

CHRISTOPHER STREET LIBERATION DAY D. 26. JUNI

MØDE I FÆLLEDPARKEN KL. 15-18⁰⁰, ARRANGØR: GRUPPE FRA LESBISK BEVÆGELSE,
BØSSERNES BEFRIELSESFRONT, FORBUNDET AF 1948. SPISNING OG FÆST: EGMONTKOLL.
NØRRE ALLÉ 75 KL. 18. BBF HOLDER FEST PÅ CHRISTIANIA.

Forbundet, Lesbisk Bevægelse og Fronten inviterede i 1976 til demonstration i København under parolen "Imod det patriarkapitalistiske samfund". Ukendt kunstner.

det af 1948's betydning for den danske LGBT-bevægelses udvikling blev det første par til at sige "ja" til hinanden på Københavns Rådhus tidligere nævnte Axel og Eigil Axgil.

En ny retning sammen

I 2002 blev Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske officielt også en

forening for biseksuelle, og Bøssehuset på Christiania åbnede for at rumme alle LGBT-personer. Transpersoner blev inkluderet i Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske i 2008, som derfor ændrede navn til LGBT Danmark det efterfølgende år. Mange kampe er kæmpet på den politiske scene, anført af LGBT Danmark, og det har blandt andet resulteret i loven om kønsneutralt ægteskab fra 2012 og i en banebrydende børnelov året efter, der har givet regnbuefamilier et bedre juridisk grundlag. Senest har kampen resulteret i væsentlig forbedrede vilkår for transpersoner, idet transkønnethed blev slettet af den danske liste over psykiske sygdomme i 2017. Også foreningen Sabaah, der kæmper for LGBT-personer med en anden etnisk

Slagkraftig plakat fra Amnesty Internationals kampagne i 2016 mod krænkelsen af transkønnedes rettigheder. 1. januar 2017 blev transkønnethed fjernet af listen over psykiske lidelser.

baggrund, har siden grundlæggelsen i 2006 set en stigende politisk støtte lokalt og nationalt.

Plakatmaterialet fra LGBT-kampens seneste år viser netop, at transpersoner og LGBT-personer med anden etnisk baggrund stadig kæmper for accept og respekt. Som bøsseplakaterne og de lesbiske plakater fra 1970'erne og 1980'erne, sætter de moderne plakater ord og ansigt på den undertrykte, usynliggjorte minoritet og kræver forandring.

I dag

I dag er homo- og biseksuelle politisk stort set ligestillet, og samfundets accept er fremherskende. Det omfattende plakatmateriale fra LGBT-bevægelsen fortæller om den store udvikling, som bevægelsen har gennemgået i løbet af de 70 års rettighedskamp. Fra at være en relativt mandsdomineret bevægelse, der slet ikke producerede plakater, har lesbiske med tiden krævet deres plads, ligesom transpersoner og minoritetsetniske LGBT-personer i dag åbent kræver en større stemme i den samlede og langt mere proaktive bevægelse.

Danish LGBT history in 70 years in posters

70 years ago, the League of 1948 was founded as the first Danish association of homosexuals by a man named Axel Axxil. To celebrate the anniversary and to tell the important and colorful history of how Danish society came to be more accepting of lesbian, gay, bisexual and transgender people, the Danish Poster Museum in Den Gamle By held the exhibition "Under the rainbow. Danish LGBT posters in 70 years" from 27 January to 3 June 2018. The League of 1948 was a subtle and anonymous social network and the beginning was challenging due to police interference and the general intolerance in Danish society. In the wake of the 1968 student rebellion and other international protest movements, the New York lesbians, gays and transgenders fought police harassment in the Stonewall riots in 1969. It led to a more active and confrontational LGBT movement that spread to Denmark in the early 1970s. The Danish Gay Liberation Front (founded 1971) and the Lesbian Movement (1974) were two of the influential associations that pushed the acceptance of homosexuals forward and enhanced their own self-awareness. Today, the League of 1948 is called LGBT Denmark. Politically, homosexuals

have to a large extent achieved equality in Denmark. However, trans-genders and LGBT people with minority ethnic backgrounds are still struggling – supported by the united LGBT movement – against discriminations and fighting for full rights over their own body.

Thomas Kruse står bag udstillingsplakaten til "Under regnbuen. Danske LGBT-plakater i 70 år". Under regnbuen står de glade og frigjorte LGBT'ere i samlet flok i stærk kontrast til den anonyme, skumle fortids skjulte og skamfulde livsførelse i baggrunden.

